

Viite

Asia

Katsaus Suomen osallistumisesta kansainväliseen kriisinhallintaan, kansainväliseen harjoitustoimintaan ja nopean toiminnan joukkoihin

Asiasanat KRIISINHALLINTA, EDUSKUNNAN INFORMOINTI, SIVIILIKRIISINHALLINTA

Hoitaa POL-10

Hoitaa UE

Koordinoi

Tiedoksi

ASA-20; AVS-KEO; AVS-PAL; EUR-02; EUR-20; EUR-40; KEO-10; KEO-20; KEO-70; NSA-00; OIK-20; PLM/PO; POL-01; POL-02; POL-30; POL-50; STU-00; TAS-10; UKKMI-00; UMI-00; VNEUS; VSI-00
ANK; BER; EUE; GEN; HAA; KAB; KOB; LON; MAD; NAE; PAR; VAR; WAS; WIE; YKE
EUAVS; PE; PLM; PLM/MTS; PUVS; SM; TPK

Laatija jakanut

Eduskunta
Ulkoasiainvaliokunta

Valiokunnalle lähetetään oheisena perustuslain 97 §:n nojalla katsaus Suomen osallistumisesta kansainväliseen kriisinhallintaan, kansainväliseen harjoitustoimintaan ja nopean toiminnan joukkoihin.

Yksikön päällikkö Mikko Kinnunen

LIITTEET 2 kpl, kriisinhallintakatsaus sekä kartta

Muistio on valmisteltu yhteistyössä puolustusministeriön kanssa.

SUOMEN OSALLISTUMINEN KANSAINVÄLISEEN KRIISINHALLINTAAN, KANSAINVÄLISEEN HARJOITUSTOIMINTAAN JA NOPEAN TOIMINNAN JOUKKOIHIN

Kriisinhallintaosallistumisesta yleisesti

Suomi osallistuu tällä hetkellä 12 sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon yhteensä noin 470 sotilaalla ja 14 siviilikriisinhallintaoperaatioon noin 130 asiantuntijalla. Suomen osallistumisesta korostuvat Lähi-itä, Afganistan, Länsi-Balkan ja Afrikka. Ukraina on siviilikriisinhallinnan edelleen vahvistuva painopiste.

Määräraha-kehyyksiin on sotilaallisen kriisinhallinnan osalta viime vuosina sisällytetty vain meillä olevat operaatiot, joihin Suomi osallistuu sekä ne operaatiot, joihin osallistumisesta on tehty jo päätös. Uusiin operaatioihin osallistuminen samoin kuin uusien päätösten mukaiset operaatioissa jatkamiset on rahoitettu lisätalousarviossa. Tämä menettely on todettu myös vuoden 2012 turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa.

Hallitusohjelman mukaan Suomi jatkaa aktiivista osallistumista kansainväliseen kriisinhallintaan. Hallitusohjelman julkisen talouden välttämättömiä sopeutustoimia koskevassa liitteessä todetaan lisäksi, että Suomi vähentää osallistumistaan sotilaallisiin rauhanturvaoperaatioihin niin, että keskitytään Suomen kannalta merkityksellisimpiin ja vaikuttavimpiin operaatioihin. Hallitusohjelman liitteessä todetaan se tosiasia, että nykysuunnitelmien mukaan Suomella olisi vuodesta 2017 lähtien 9 operaatiota ja niissä olisi yhteensä noin 90 sotilasta. Liitteessä todetaan myös, että kehyksen mukaan on vielä mahdollista lisätä osallistumista 1-2 operaatiolla ja 20-30 henkilöllä. Edelleen todetaan, että jatkossa osallistutaan korkeintaan noin 5-7 + 1:een sotilaallisen kriisinhallinnan operaatioon. Liitteen mukaan sotilaallisen kriisinhallinnan kehyksiin kohdistuva säästösumma on pienempi vuonna 2016 ja kasvaa vuodesta 2017 alkaen (- 5 milj. euroa vuonna 2016, -10 milj. euroa vuonna 2017 sekä -15 miljoonaa euroa vuosittain vuosina 2018-2020).

Hallitusohjelman liitteessä todetaan lisäksi, että varataan riittävä rahoitus (esimerkiksi 5-10 % momentin loppusummasta) ns. varalla-kohtaan, josta on rahoitettu yllättäviä ja ennakoimattomia menoeriä sekä osallistumista uusiin operaatioihin. Liitteen mukaan ulkoasiainministeriön sotilaallisen kriisinhallinnan menot yhdistetään puolustusministeriön kriisinhallinnan siirtomäärärahamomenttiin.

Siviilikriisinhallintaan budjetoidut määrärahat ovat laskeneet vuoden 2014 17,4 miljoonasta eurosta tämän vuoden 15,4 miljoonaan euroon. Samaan aikaan tarve osallistumiseen on kasvanut ennen muuta Ukrainan konfliktin vuoksi. Etyjin Ukrainan tarkkailuoperaatiossa (SMM) on suomalaisia asiantuntijoita ollut noin 20 ja määrä kasvanee pian noin kolmeenkymmeneen, eli lähes neljännekseen kaikista Suomen siviilikriisinhallinnan asiantuntijoista. Samalla Afrikan epävakaus ja Välimeren katastrofit ovat lisänneet EU:n pyrkimystä lisätä EU:n siviilikriisinhallintaa Afrikassa, millä voitaisiin ehkäistä laitonta maahanmuuttoa puuttamalla ilmiön perussyihin.

Alkusyksystä 2015 on tarkoitus laatia laajempi katsaus Suomen sotilaallisen kriisinhallintaosallistumisen tulevaisuudesta. Tällöin käydään läpi kaikki operaatiot, joihin Suomi osallistuu, arvi-

oiden samalla edellytyksiä jatkaa operaatioissa ottaen huomioon tavoitteet vähentää kriisinhallintaosallistumisen pirstaloituneisuutta ja varmistaa osallistuminen Suomen kannalta merkityksellisimpiin ja vaikuttavimpiin operaatioihin. Myös Suomen siviilikriisinhallintaosallistumista käsitellään tarkemmin seuraavassa kriisinhallintakatsauksessa.

YK:n puitteissa on meneillään mittava rauhanoperaatioiden tarkastelu. Sen yhteydessä tultaneen painottamaan sen tärkeyttä, että myös kehittyneet maat osallistuvat entistä laajemmin YK:n rauhanturvaoperaatioihin. Jo muutaman vuoden ajan on ollut näköpiirissä, että nämä vaatimukset kasvavat ja esimerkiksi useat EU-maat etsivät soveltuvia tapoja vastata haasteeseen. Yhdysvallat on järjestämässä syksyllä YK:n yleiskokouksen korkean tason viikon yhteydessä presidentti Obaman johdolla järjestyksessään toisen päämiestason kokouksen, jossa mm. Suomen toivotaan esittävän lisäkontribuutioita YK:n rauhanturvaan.

Ajankohtaisia linjauksia

Tällä hetkellä Suomen suurin kriisinhallintaosallistuminen on **YK:n UNIFIL-operaatioissa** Libanonissa. Suomi toimii toukokuuhun 2016 suomalais-irlantilaisen pataljoonan johtovaltiona noin 310 sotilaalla. Voimassa oleva osallistumispäätös ulottuu 31.5.2016 asti, jolloin osallistuminen päättyy, ellei tehdä päätöstä operaatioissa jatkamisesta. Viro osallistuu operaatioon 37 sotilaalla osana suomalaista kriisinhallintajoukkoa. Edellisessä kriisinhallintakatsauksessa ulko- ja puolustusministeriöille annettiin toimeksianto harkita osallistumisen jatkamista UNIFIL-operaatioissa myös vuoden 2016 jälkeen tai vaihtoehtoisesti miettiä osallistumista johonkin muuhun sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon merkittävällä kontribuutiolla.

Suomen jatkamista UNIFIL- operaatioissa puoltaa Libanonin turvallisuuspoliittinen tilanne ja alueen vakauden tukemisen tarve. Libanonin turvallisuustilanne on heikentynyt Syyrian tilanteen myötä ja UNIFIL:n rooli vakauttavana elementtinä on korostunut. Jatkaminen mahdollistaisi operaatioon tehtyjen merkittävien investointien täysimääräisen hyödyntämisen ja pitkäjänteisen joukkojen käytön suunnittelun. Irlannin ja Viron kanssa on käyty em. toimeksiannon mukaisesti operaatioissa jatkamiseen liittyviä alustavia keskusteluja. Johtovaltiona jatkaminen lisäisi vuoden 2016 kustannuksia noin 20 miljoonalla eurolla. Vastaavasti komppanian kokoinen (noin 170) osallistuminen maksaisi noin 20 miljoonaa euroa vuodessa.

Ulkoasianministeriö ja puolustusministeriö katsovat, että Suomen tulisi pyrkiä jatkamaan osallistumista operaatioon siten, että johtovaltioroolista luovutaan marras-joulukuussa 2016, mutta operaatioissa jatketaan vuoden 2018 loppuun noin 170 sotilaan vahvuisella joukolla. Keskusteluja voitaisiin jatkaa tältä pohjalta Irlannin ja Viron kanssa. Samanaikaisesti toteutettaisiin hallitusohjelman linjauksen mukaisesti operaatioiden karsimista. Jatkaminen olisi puolustusministeriön arvion mukaan todennäköisesti mahdollista annetun määräraha-kehityksen puitteissa ilman lisärahoitusta Afganistanin RS-operaation supistuessa ja Suomen osallistumisen todennäköisesti päättyessä eräissä muissa operaatioissa, sekä kohdennuksilla määräraha-kehityksen sisällä.

Tämän vuoden alusta alkaen Suomi on osallistunut **Naton Afganistanissa toimivaan Resolute Support -operaatioon** noin 80 sotilaalla tasavallan presidentin 19.12.2014 tekemän päätöksen mukaisesti. Turvallisuusvastuun siirryttyä vuoden vaihteessa kansainvälisiltä joukoilta Afganistanille on ollut jatkuvuuden kannalta tärkeää, että Afganistanin puolustus- ja turvallisuusjoukkojen kehittämistä tuetaan. Kapinallistoiminnan vahvistumisen ja Isilin vaikutuspiirin leviämisen estämiseksi turvallisuussektorin kapasiteetin vahvistaminen on edelleen tarpeen.

Suomen on tarkoitus jatkaa Saksan johtamalla pohjoisella alueella operaation ensimmäisen vaiheen loppuun, mikä nykyisen tiedon ja suunnitelmien valossa tarkoittaa kuluvan vuoden loppuun saakka. Mikäli Saksan johtaman pohjoisen komentoalueen toiminta jatkuisi hieman pidempään, Suomi voisi lähtökohtaisesti toimia johtovaltion ilmoittamien tarpeiden mukaisesti.

Seuraavassa vaiheessa operaatio siirtyy Kabul-keskeiseen toimintaan. Tällöin Suomen osallistuminen operaatioon supistuu nykysuunnitelmien mukaan enintään 20 sotilaaseen. Koko operaation on tämän hetkisen suunnitelman mukaan tarkoitus päättyä vuoden 2016 lopussa.

Naton ulkoministerikokouksessa toukokuussa 2015 hyväksyttiin suuntaviivat ja periaatteet operaation jälkeiselle kumppanuustoiminnalle Afganistanin turvallisuuskapasiteetin ja turvallisuusinstituutioiden vahvistamiseksi. Suomi suhtautuu tähän Naton ja Afganistanin väliseen kumppanuuteen myönteisesti ja harkitsee osallistumistaan turvallisuuskapasiteettia vahvistavaan asiantuntijatukeen jatkosuunnitelmien tarkentuessa vuoden 2015 aikana.

Suomi on osallistunut **YK:n Malissa toimivaan MINUSMA- operaatioon** enintään 5 sotilaalla tasavallan presidentin 23.8.2013 tekemän päätöksen mukaisesti. Suomalaiset sotilaat on sijoitettu operaation esikuntaan sekä tiedusteluyksikön esikuntaan Bamakoon yhdessä Alankomaiden, Saksan ja muiden pohjoismaiden kanssa. Alankomaat on operaation tiedusteluosan kehysvaltiona tiedustellut Suomen mahdollisuutta vahventaa osallistumistaan operaation tiedusteluosassa (ASIFU) asettamalla yksikölle vartio-osaston 1.1.2016 alkaen. Osaston tehtävänä on suojata ASIFU:n esikuntaa. Bamakossa. Esikunnan vartiointista ovat vastanneet aiemmin Alankomaat ja Ruotsi. Lisäksi YK on lähestynyt Suomea pyynnöllä lisätä osallistumista operaation esikunnassa. Enintään 20 sotilaan osallistumisen vuosikustannukset olisivat noin 2,8 miljoonaa euroa. Kustannukset katettaisiin sotilaallisen kriisinhallinnan määräraha-kehystä. Olisi tärkeää vahvistaa osallistumista YK:n rauhanturvatoimintaan. Tämä olisi myös keino lisätä pohjoismaista yhteistyötä kriisinhallinnan alalla.

YK:n Liberiassa toimivan UNMIL-operaation supistaminen etenee, oltuaan jäissä ebolaepidemian vuoksi. Suomi suunnittelee lopettavansa osallistumisensa operaatioon vuoden 2015 loppuun mennessä.

Huhtikuun 2015 ylimääräinen Eurooppa-neuvosto hyväksyi julkilausuman toimenpiteistä, joiden avulla EU voisi vahvistaa läsnäoloaan merellä, torjua ihmiskauppiain toimintaa, estää laittomat muuttovirrat ja vahvistaa unionin sisäistä solidaarisuutta ja vastuullisuutta. EU:n ulkoasiainneuvosto hyväksyi toukokuussa 2015 kriisinhallintakonseptin ja perusti **EU:n Välimerellä toimivan merioperaation (EUNAVFOR Med)**. Operaation tavoitteena on häiritä ihmislakuljettajien liiketoimintamallia eteläisellä Välimerellä ja mahdollisesti myös Libyan rannikolla ja maa-alueella. Tällä hetkellä EU:ssa on käynnissä tarkemman operaatiosuunnitelman laatiminen sekä alustavat keskustelut joukkokontribuutiosta. Tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen valiokunnan kokouksessa 3.6.2015 linjattiin, että Suomi suhtautuu periaatteessa myönteisesti tähän operaatioon osallistumiseen ja selvittää mahdollisia osallistumismuotoja ja yhteistyömahdollisuuksia. Ensisijainen vaihtoehto on osallistua esikunta-puseereilla ja alustarkastusosastolla. Operaation valmistelu ja neuvottelut YKTN:n päätöslauselmasta ovat edenneet hitaasti. Tällä hetkellä näyttää siltä, että operaation käynnistämispäätöstä ei ehkä voida tehdä 22.6. ulkoasiainneuvostossa. Suomi jatkaa omien osallistumismahdollisuuksien selvittämistä ja asia tuodaan sen jälkeen TP-UTVAn käsittelyyn.

Viime vuosina erilaiset maaryhmien johtamat kriisinhallintaoperaatiot ovat lisääntyneet. Suomi osallistui vuonna 2014 jo päättyneeseen Syyrian kemiallisen aseiden hävittämismission. Maaliskuussa 2015 tasavallan presidentti päätti Suomen osallistumisesta **Irakin turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön** enintään 50 sotilaalla. Päätös tehtiin enintään 12 kuukauden määräajaksi alkaen täyden operatiivisen toimintavalmiuden saavuttamisesta. Kuluvan vuoden aikana arvioitavaksi tulee se, vetäydytäänkö koulutusoperaatiosta tämän aikataulun mukaisesti vai onko jatkaminen tehtävässä perusteltua.

Suomi vastaa sovitun työjaon mukaisesti sotilastarkkailijakoulutuksesta NORDEFCO:ssa. Osallistuminen **sotilastarkkailijaoperaatioihin** tukee kansainvälisestikin tunnustusta saanutta Puolustusvoimien kansainvälisen keskuksen (PVKVK) sotilastarkkailijakoulutusta. Molemmat

sotilastarkkailijaoperaatiot (UNTSO ja UNMOGIP) antavat viimeisimmän tietotaidon PVKVK:n tarkkailijakoulutuksen toteuttamiseksi omalta osaltaan. Molemmissa operaatioissa on omat erityispiirteensä ja siten niissä mukana oleminen on myös koulutusnäkökulman kannalta merkittävää. Osallistumisen tasoa sotilastarkkailijatoimintaan arvioidaan kuluvan vuoden aikana.

Keskeisiä periaatteita Suomen osallistumisessa kansainväliseen kriisinhallintaan

Suomi osallistuu kansainväliseen kriisinhallintaan ulko- ja turvallisuuspoliittisin perustein osana kansainvälistä vastuunkantoa ja yhteisen turvallisuuden rakentamista. Aktiivisen osallistumisen lisäksi hallitusohjelma korostaa kokonaisvaltaisuutta eli sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan sekä kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun ja rauhanvälityksen yhteensovittamista.

Osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan vahvistaa puolustusvoimien suorituskkyjä ja henkilöstön ammattitaitoa. Kansainväliseen kriisinhallintaan osallistuminen on tärkeä osa puolustuksen kehittämistä ja puolustusyhteistyötä.

Puolustusvoimien näkökulmasta tärkeää olisi osallistuminen operaatioon, johon osallistutaa perusyksikköä suuremmalla vahvuudella, jotta joukkokokonaisuuksien kouluttaminen ja harjoittaminen operaatioissa olisi mahdollista.

Suomen tavoitteena on ollut osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan tasolla, joka vastaa Suomen pitkäaikaista sitoutumista rauhan ja vakauden ylläpitämiseen ja kehittämiseen sekä ottaa huomioon Suomen vuosikymmenten pituisen ja merkittävän osallistumisen sotilaallisiin rauhanturva- ja kriisinhallintaoperaatioihin.

Suomen on myös jatkossa voitava reagoida mahdollisiin uusiin kriisinhallintatarpeisiin, kun ne ovat Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisten etujen näkökulmasta perusteltuja. Osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan on myös keskeinen osa pohjoismaista, eurooppalaista ja transatlanttista yhteistyötä, joka on Suomen etujen kannalta keskeisen tärkeää.

Aktiivinen osallistuminen kansainväliseen yhteistyöhön on tärkeää, kun Suomi pyrkii vahvistamaan asemaansa heikentyneessä turvallisuustilanteessa. Tämä on tärkeää erityisesti nykytilanteessa, jossa kansainvälinen järjestelmä haastetaan eri tavoin.

Kriisinhallintaa koskevassa päätöksenteossa tulisi pyrkiä siihen, että Suomen osallistumispäätökset olisivat jatkossa pääsääntöisesti määräaikaista. Mikäli osallistumispäätös olisi voimassa toistaiseksi, tulisi määrääjain harkita Suomen jatkamista operaatioissa toiminnan vaikuttavuuden näkökulmasta.

Koulutusyhteistyö lisääntyy sotilaallisessa kriisinhallinnassa

Sotilaallisen kriisinhallinnan uusiin ja vahvistuviin piirteisiin kuuluu kriisialueiden omien turvallisuusrakenteiden vahvistaminen, johon liittyviin toimintoihin tarvittavien kykyjen ja toimintamallien kehittäminen on meneillään EU:ssa, Natossa ja YK:ssa sekä useissa alueellisissa kansainvälisissä järjestöissä ja maaryhmissä.

Koulutus on osa Suomen panosta kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan. Suomi panostaa YK:n piirissä toteutettavaan koulutustoimintaan ja rahoittaa yhdessä muiden pohjoismaiden kanssa YK:n rauhanturvaosaston DPKO:n hankkeita. Suomi tukee yhdessä muiden pohjoismaiden kanssa Itä-Afrikan valmiusjoukkoa (East African Stand-by Force, EASF) toimeenpanemalla kriisinhallintakoulutusta Afrikassa. Lisäksi EASF-maiden henkilöstöä osallistuu Pohjoismaissa pidettäville kursseille.

NBAP (Nordic-Baltic Assistance Program) on Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteinen, pohjoismaisen puolustusalan yhteistyön (NORDEF) sateenvarjon alla toimiva hanke, jossa tarjotaan maitten puolustushallinnon kehittämiseen kohdistuvaa Defence Capacity Building -kykyä YK:n, EU:n ja Naton hankkeiden käyttöön. Alustavana tavoitteena on luoda kyky yhden 10 -20 hengen neuvonantajaryhmän lähettämiseen kohdealueelle korkeintaan puolen vuoden varoitusajalla. Neuvonantajaryhmän toiminta-aika kohdemaassa voi olla useita vuosia. Toimintaan voidaan käyttää myös olemassa olevia rakenteita, kurssitoimintaa ja liikkuvia koulutusryhmiä.

Tarkoituksena on, että NBAP:n ensimmäisenä tehtävänä olisi Georgiaan rakennettavien koulutuskeskusten tukeminen osana Naton hanketta. Suomi on alustavasti ilmoittanut kiinnostuksestaan osallistua neuvonantajaryhmän työhön Georgiassa lyhytaikaisilla asiantuntijakäynneillä.

Suomi toimii myös mm. EU:n turvallisuus- ja puolustusakatemian puitteissa tarjoten lukuisia siviili- ja sotilaallisen kriisinhallinnan koulutustapahtumia. Koulutusyhteistyö parantaa Suomen ja EU-kumppaneiden edellytyksiä osallistua kriisinhallintaan.

Materiaalituki kolmansille maille

Materiaalituki kolmansille maille on noussut esille yhtenä turvallisuussektorin reformin tukitoimena erityisesti EU:n ja YK:n kriisinhallintaoperaatioissa. Suomi pyrkii EU-instituutioiden ja jäsenmaiden koordinoitun toiminnan sekä yhteisten rahoitusratkaisujen edistämiseen. Ulkosuhdehallinto ja komissio julkaisivat keväällä 2015 yhteisen tiedonannon turvallisuuteen ja kehitykseen liittyvästä kapasiteetin vahvistamisesta. Toukokuun 2015 ulkoasiainneuvosto antoi korkealle edustajalle ja komissiolle tehtäväksi laatia kesään 2016 mennessä EU:n laajuinen strateginen kehys turvallisuussektorin uudistamistoiminnalle (Security Sector Reform, SSR). Lisäksi ulkosuhdehallintoa ja komissiota pyydettiin arvioimaan syksyyn mennessä ehdotuksia kapasiteetin rakentamiseen sopivien rahoitusinstrumenttien kehittämisestä osana EU:n monivuotisen rahoituskehyn (2014-2020) välitarkastelua. Kesäkuun Eurooppa-neuvoston päätelmissä on mahdollisuus antaa poliittista ohjausta EU:n rahoitusinstrumenttien joustavasta käytöstä turvallisuuskapasiteetin rakentamiseen tavalla, joka ei maantieteellisesti rajaa materiaalituen antamista vain afrikkalaisiin kumppaneihin.

2. Suomen osallistuminen koulutus- ja harjoitusyhteistyöhön sekä nopean toiminnan joukkoihin

Puolustusyhteistyön merkitys korostuu edelleen Suomen puolustuskyvyn kehittämisessä, ylläpitämisessä ja käytössä. Yhteistyön tiivistäminen on Suomen kannalta välttämätöntä puolustuskyvyn ylläpitämiseksi. Suomi osallistuu yhteistyöhön omista lähtökohdistaan toisiaan täydentävillä foorumeilla Pohjoismaiden kesken, EU:ssa ja Nato-kumppanuuden puitteissa sekä kahden- ja muun monenvälisen yhteistyön kautta. Tiivis puolustusyhteistyö vahvistaa Suomen puolustusta ja turvallisuutta.

Kansainvälinen koulutus- ja harjoitusyhteistyö sekä nopean toiminnan joukkojen toimintaan osallistuminen on tärkeä osa Suomen puolustuksen kehittämistä ja puolustusyhteistyötä. Tämä kehityssuunta vahvistuu edelleen puolustusyhteistyössä ja eurooppalaisten asevoimien suorituskkyvyn ja yhteistoimintakyvyn ylläpitämisessä. Myös koulutus- ja harjoitusyhteistyön luonne on sotilaalliseen kriisinhallintaan keskittyneestä toiminnasta laajentunut jo yli kymmenen vuotta sitten kokonaisvaltaiseksi asevoimien suorituskkyvien ylläpitämistä ja kehittämistä sekä mahdollista yhteistä käyttöä koskevaksi toiminnaksi. Tätä kehitystä on vahvistanut osaltaan myös Afganistanin ISAF -operaation päättymisen.

Tasavallan presidentti ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta linjaavat vuosittain puolustusvoimien kansainvälisen harjoitustoiminnan painopisteet. Vuoden 2015 harjoitustoiminnan osalta tämä on tapahtunut loppuvuodesta 2014. Suomi osallistuu

vuonna 2015 yhteensä 63 suunnitelman mukaiseen kansainväliseen harjoitukseen tai harjoituskokonaisuuteen, joista osa järjestetään Suomessa. Vuonna 2015 harjoitustoiminnassa korostuvat puolustusvoimien keskeisten suorituskyykyjen, kuten ilma- ja meripuolustuksen sekä maavoimien erikois- ja helikopterijoukkojen sekä uusiin suorituskyykyihin liittyvä harjoitustoiminta. Harjoitustoiminnassa painottuvat EU:n pohjoismaisen taisteluosaston valmiusvuoron aikainen harjoitustoiminta, pohjoismainen harjoitusyhteistyö, Naton nopean toiminnan joukkojen harjoitus- ja evaluointitoiminta, kyber- ja johtamisjärjestelmäalan harjoitukset sekä meri- ja ilmavoimien rajat ylittävä harjoitusyhteistyö Pohjoismaiden, Baltian ja Itämeren alueella. Ensi vuonna pyritään käynnistämään myös maavoimien rajat ylittävä harjoitustoiminta Suomen ja Ruotsin välillä. Puolustusvoimien kansainvälisen harjoitustoiminnan kustannukset vuonna 2015 ovat noin 5 milj. euroa. Kustannukset katetaan puolustusvoimien toimintamäärärahoista pois lukien EUBG-harjoitustoiminta, joka katetaan sotilaallisen kriisinhallinnan määrärahoista.

Suomi hyödyntää monikansallisen harjoitusyhteistyön tarjoamat mahdollisuudet ja kehittää harjoitustoimintaan osallistumistaan laadullisesti ja määrällisesti. Harjoittelu esimerkiksi Naton ja Naton jäsenmaiden kanssa mahdollistaa myös sellaiset harjoitukset, joihin Suomella ei muutoin ole mahdollisuutta puuttuvien erikoissuorituskyykyjen tai harjoitusten laajuuden takia. Suomen osallistumiselle on olennaista, mitä lisäarvoa kukin harjoitus kansallisen puolustuksen näkökulmasta tuottaa. Suomi osallistuu Naton harjoituksiin kumppanimaana ja aina omista lähtökohdistaan käsin. Osa Naton järjestämistä harjoituksista sisältää artikla 5 -elementin ja on todennäköistä, että kollektiivisen puolustuksen ulottuvuus Naton harjoituksissa korostuu. Naton lähtökohtana on, että artikla 5 -puolustusvelvoite koskee ainoastaan Naton jäsenmaita, mutta se voi tästä huolimatta avata artikla 5 -elementin sisältävän harjoituksen Naton ulkopuolisille maille. Kysymystä yhteisen puolustuksen elementeistä harjoituksissa ei ole nähty ongelmallisena, sillä kumppanimaat eivät harjoituksissaan osallistu Naton yhteisen puolustuksen velvoitteen toimeenpanoon vaan osallistuvat kumppaniroolissa. Tältä pohjalta Suomi ei sulje pois mahdollisuutta niin halutessaan osallistua mihin tahansa Suomen puolustuksen kehittämistä palveleviin ja asemamme mukaisiin harjoituksiin, joihin Nato ja Naton jäsenmaat haluavat kumppanimaita kutsua.

Suomi jatkaa suunnitelmallista osallistumista Naton nopean toiminnan joukkoihin sekä EU:n taisteluosastoihin aiempien tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan yhteisen kokouksen linjausten mukaisesti. Osallistuminen nopean toiminnan joukkoihin samoin kuin Naton kumppanuusyhteistyöhön ja PARP-prosessiin viitotavat vahvasti Suomen osallistumista kansainväliseen koulutus- ja harjoitustoimintaan ollen tiivis osa Suomen puolustuksen kehittämistä.

Suomi on osallistunut Naton nopean toiminnan joukkojen (NATO Response Force, NRF) täydentävään joukkopooliin (Response Forces Pool, RPF) vuodesta 2012 alkaen. Seuraavan kerran osallistumisesta on tarkoitus linjata syksyllä 2015. NRF:a täydentävään joukkopooliin on ilmoitettu vuodeksi 2015 merivoimien rannikkojääkärikomppania, vuodeksi 2016 maavoimien helikopteriosastoyksikkö ja maavoimien jääkärikomppania sekä vuodeksi 2017 merivoimien alus ja maavoimien suojelun erikoisosasto. Lisäksi Suomi seuraa tiiviisti Naton nopean toiminnan joukkojen uudistamista, mukaan lukien Walesin huippukokouksessa päätetyn Very High Readiness Joint Task Forcen (VJTF) kehittämistä ja edistyneiden EOP-kumppanimaiden (Enhanced Opportunities Partners) osallistumismahdollisuuksia. Suomen kannalta huomionarvoista on, että VJTF:n perustaminen tulee johtamaan muutoksiin NRF:n nykyisissä rakenteissa. Suomen kannalta keskeistä on kumppanimaiden osallistumismahdollisuuksien ja puolustusvoimien suorituskyykyjen kehittämisedellytysten turvaaminen myös jatkossa.

Suomi osallistuu vuonna 2015 valmiudessa olevaan Ruotsin johtamaan pohjoismaiseen taisteluosastoon (Nordic Battle Group 2015, NBG15) asettamalla siihen maavoimien helikopteriosaston sekä tarvittavat tukielementit kokonaisvahvuuden ollessa noin 70 sotilasta. Taisteluosaston valmiusvuoro alkoi 1.1.2015 ja se päättyy 30.6.2015. Taisteluosastoa ei ole käytetty valmius-

vuoron aikana. Suomen arvioidut kustannukset valmiusvuoroon osallistumisesta ovat 4,66 miljoonaa euroa jakautuen vuosille 2013–2015. Suomen osallistuminen Ruotsin johtamaan taisteluosastoon on toteutettu kevennetyllä toimintamallilla kustannusten säästämiseksi.

Suomi osallistuu myös vuoden 2016 jälkimmäisellä puoliskolla Ison-Britannian johtaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroon. Suomen ja Ison-Britannian lisäksi valmiusvuoron osallistuu Irlanti, Latvia, Liettua ja Ruotsi. Suomi on ilmoittanut taisteluosastoon tiedustelujoukkueen, ilmatulenjohtoryhmän, esikuntaupseereita ja tarvittavia tukielementtejä. Suomen osaston kokonaisvahvuus on noin 50 sotilasta. Suomen osallistuminen myös Ison-Britannian johtamaan taisteluosastoon toteutetaan kevennetyllä toimintamallilla. Koulutusvaiheen aikana henkilöstö on noin 3-4 kuukauden mittaisessa palvelussuhteessa riittävän osaamisen varmistamiseksi. Valmiusvuoron aikana henkilöstö ei ole kriisinhallinnan palvelussuhteessa, mutta heille maksetaan valmiuskorvaus. Kriisinhallinnan palvelussuhteeseen ottaminen tapahtuisi vasta operaation käynnistyessä.

Sotilasosaston asettamisesta korkeaan valmiuteen päätetään sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain (211/2006) mukaisesti keväällä 2016. Kansallisen suunnittelun lähtökohtana on osallistumisen täysimääräinen hyödyntäminen puolustuksen kehittämisen ja puolustusyhteistyön näkökulmasta. Jos taisteluosaston käyttäminen operaatioon tulisi päätettäväksi, tekee Suomi osallistumisestaan päätöksen sotilaallista kriisinhallintaa koskevan lain mukaisesti. Mahdollisen operaatio-osallistumisen kustannukset tulisivat katettavaksi erikseen eli niitä ei ole budjetoitu.

Ruotsin johtaman kesäkuun lopussa päättyvän ja ensi vuoden Ison-Britannian johtaman taisteluosaston valmiusvuoron jälkeen Suomella ei ole muita taisteluosastositoumuksia. Ruotsi on ilmoittanut, että se ei toimi pohjoismaisen taisteluosaston johtovaltiona vuosina 2016–2021. Suomella ei ole toiminnallisesti ja taloudellisesti arvioiden mahdollista ottaa EU:n taisteluosaston johtovaltiotehtävää vastaan ainakaan tämän vuosikymmenen aikana. Ruotsi on toiminut aiemmin pohjoismaisen taisteluosaston johtovaltiona vuosina 2008, 2011 ja nyt 2015. Yhteistyö taisteluosastoissa on ollut merkittävä Suomen ja Ruotsin välisen sekä pohjoismaisen yhteistyön muoto.

Suomen kokemukset EU:n taisteluosasto-osallistumisesta ovat olleet myönteisiä, vaikka taisteluosastoja ei ole toistaiseksi käytetty kriisinhallintaoperaatioissa. Osallistumisella EU:n taisteluosastoihin on merkitystä puolustusvoimien suorituskykyjen ja kriisinhallintavalmiuksien kehittämisessä ja taisteluosastovalmistautumiseen käytetyt resurssit ovat palvelleet myös Suomen puolustuskyvyn kehittämistä. Erityisesti viimeaikaiset kriisit ovat osoittaneet, että puolustuksen kyky ja valmius reagoida nopeasti kehittyviin ja vaikeasti ennustettaviin turvallisuushkiin on välttämätöntä. Suomen osallistuminen EU:n ja Naton nopean toiminnan joukkojen toimintaan sekä kansainväliseen koulutus- ja harjoitusyhteistyöhön tukee tätä tavoitetta.

SUOMEN OSALLISTUMINEN KANSAINVÄLISEEN KRIISINHALLINTAAN

Kesäkuu 2015

● Sotilaallinen kriisinhallinta: 466 (15 naisia)

● Siviilikriisinhallinta: 125 (44 naisia)

Tiedot voivat
vaihdella päivittäin
johtuen
rotaatiotilanteesta

EUROOPPA JA ETELÄ- KAUKASIA

Kosovo

- NATO KFOR 20
- EU EULEX 17
- ETYJ 2
- EU EUSR 1

Bosnia-Hertsegovina

- EU ALTHEA 8
- EU EUSR 1

Ukraina

- ETYJ 26
- EU EUAM 4

Georgia

- EU EUMM 15

Moldova/Ukraina

- EU EUBAM 5

Sihteeristöt

- EN 3, EU 3, YK 1
- Etyj 6, NATO 1

AFRIKKA

Somalian rannikko

- EUNAVFOR Somalia
- Atalanta) 4

Liberia

- YK UNMIL 2

Uganda/Somalia

- EUTM Somalia 6
- UNSOM Somalia 3

Mali

- EUTM Mali 10
- YK MINUSMA 4
- EU EUCAP Sahel Mali 3

Djibouti

- EUCAP Nestor 4

LÄHI-ITÄ

- YK UNTSO 17

Libanon

- YK UNIFIL 308

- Irak 2

Palestiinalaisalueet

- EU EUPOL COPPS 2

AASIA

Afganistan

- NATO RS 78
- EU EUPOL 23
- NATO RS 3
- YK UNAMA 1

- ETYJ Tadžikistan 1

Kashmir

- YK UNMOGIP 7

